

CAD u građevinarstvu

v.prof.dr. Samir Lemeš

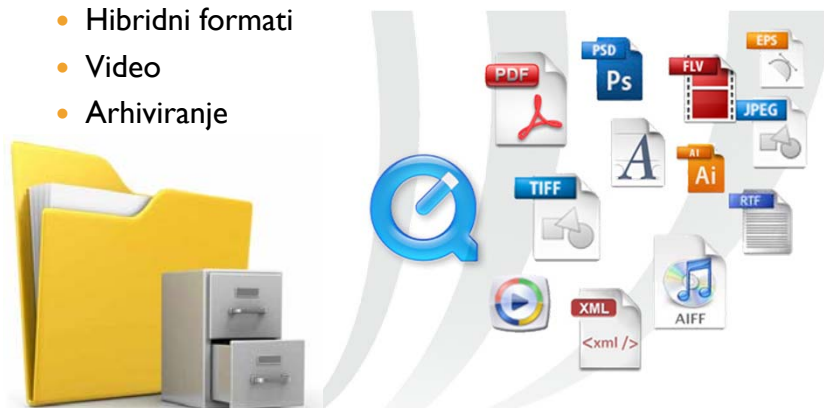
Predavanja za predmet
CAD u građevinarstvu

Politehnički fakultet
Univerziteta u Zenici, 2017.

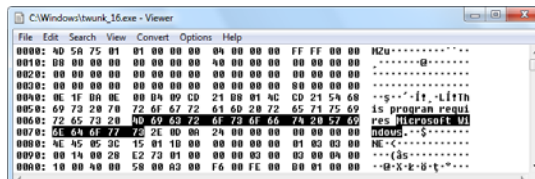
Formati grafičkih datoteka

- Rasterski formati
- Vektorski formati
- Konverzija formata
- Hibridni formati
- Video
- Arhiviranje

Formati datoteka

- Podaci se u računaru pohranjuju u dvije vrste datoteka: tekstualne i binarne.
- Tekstualne (*plain-text*) datoteke sadrže nizove karaktera koji se mogu otvoriti, čitati i zapisivati pomoću tekst-editora. (izvorni kod, tekst bez formatiranja,...)
- Binarne datoteke sadrže nizove 0 i 1 koji nisu ASCII karakteri.

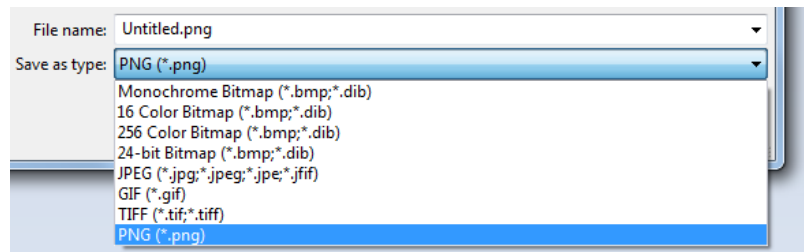
```
C:\Windows\tsunk_16.exe - Viewer
File Edit Search View Convert Options Help
0000: 4D 58 75 01 01 00 00 00 04 00 00 00 FF FF 00 00 HZu.....
0010: 00 00 00 00 00 00 00 00 40 00 00 00 00 00 00 00 .....@.....
0020: 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 .....
0030: 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 .....
0040: 0E 1F 0A 0E 00 04 09 CD 21 08 01 4C CD 21 54 68 --s--'it.LitH
0050: 69 73 28 70 72 6F 67 72 61 6D 28 72 65 71 75 69 is program requi
0060: 72 65 72 20 4D 58 75 01 01 00 00 00 04 00 00 00 res. HZu.....
0070: 0E 1F 0A 0E 00 04 09 CD 21 08 01 4C CD 21 54 68 --s--'it.LitH
0080: 4E 45 05 3C 15 01 18 00 00 00 00 00 01 03 03 00 NE.C.....
0090: 00 14 00 28 E2 73 01 00 00 00 02 00 03 00 04 00 --(s.....
00A0: 18 00 40 00 58 00 A3 00 F6 00 FE 00 00 01 00 00 --@-X-Z-U-t.....
```

Formati datoteka

- Rasterski (sadrže piksele: GIF, PNG, JPG)
- Animacije (sekvence rasterskih podataka)
- Vektorske datoteke (geometrijski podaci)
- Metadatoteke (rasterski i/ili vektorski podaci)
- PDL (*Page Description Languages*) – koriste se za opis stranice (PDF, PS, HTML)
- Multimedijske datoteke mogu da sadrže sve vrste podataka, uključujući i zvuk i/ili video.
- Kompresija podataka se koristi za smanjenje veličine datoteke

Rasterski formati

- BMP – Microsoft/IBM BitMaP
- JP(E)G – Joint Photographic Experts Group
- TIFF - Tagged Image File Format
- GIF - Graphic Interchange Format
- PNG - Portable Network Graphics
- ...

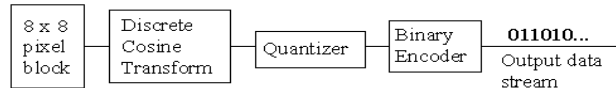
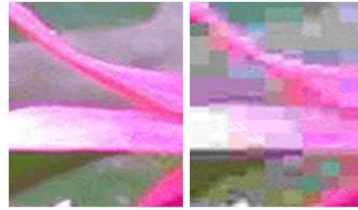
Rasterski formati

- BMP ili DIB (*Device Independent Bitmap*) je Microsoft rasterski format grafičke datoteke
- Podržava dubine boja od 1, 2, 4, 8, 16, 24 i 32 bita po pikselu
- U ovom formatu se pohranjuju slike koje koristi *Windows clipboard (cut/copy/paste)*
- Može koristiti RLE (*Run-length encoding*) kompresiju bez gubitka podataka (*lossless*):
- ccccccccbbbbccccccccccccccccbbbbbbbbbbccc
- 8c4b11c9b3c

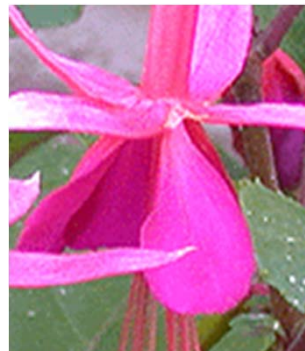
Rasterski formati

- JPEG je standard za *lossy* kompresiju slike koji je razvila *Joint Photographic Experts Group*.
- Najbolje rezultate daje na prirodnim slikama.
- Slika se dijeli na blokove od 8x8 piksela, zatim se vrši diskretna kosinusna transformacija svakog bloka.
- Zaokružuju se koeficijenti transformacije prema matrici

Rasterski formati

- TIFF format (*Tagged Image File Format*) koristi *lossless* metod kompresije LZW.
- Taj metod smanjuje sliku samo ako ona sadrži veći procenat površina sa istom bojom.
- U prikazanoj slici TIFF sa LZW kompresijom smanjuje sliku samo za 3%
- *Lossless* kompresija ga čini formatom za velike slike kao što su geografske karte.

Rasterski formati

- GIF format je dobar format za posebne namjene slika koje se sastoje od velikih uniformnih područja boje.
- Iako radi sa lossless LZW metodom, ograničen je brojem boja na maksimalno 256 (8 bita).
- Mogu se označiti neke boje ili cijela podloga slike kao providne (transparent).
- 256 boja ne moraju biti jednako raspoređene u spektru; može se izabrati set 256 boja koje se stvarno pojavljuju u slici (paleta).

Rasterski formati

- PNG (*Portable Network Graphics*) je format za lossless kompresiju rasterskih slika.
- Kako je GIF do 1.10.2006. bio zaštićen patentom, PNG je nudio zamjenu za GIF.
- Podržava indeksirane boje, grayscale i 24-bitne slike, plus transparentnost kao opciju.

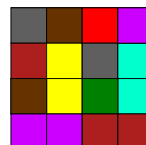
Tabela boja

0	Red
1	Dark Red
2	Purple
3	Brown
4	Grey
5	Cyan
6	Green
7	Yellow

Podaci o pikselima

4	3	0	2
1	7	4	5
3	7	6	5
2	2	1	1

Slika

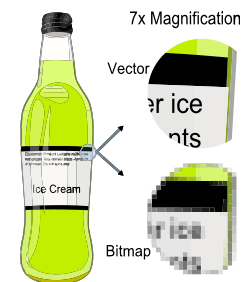
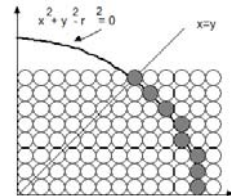

Ima smisla samo ako ima mnogo piksela a malo različitih boja

Vektorski formati

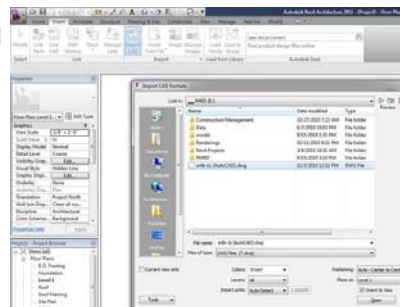
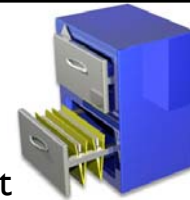
a a

- Korištenje geometrijskih primitiva: tačke, linije, krivulje, likovi ili poligoni, koji matematičkim izrazima opisuju dijelove slike.
- Izraz "vektor" predstavlja vezu koordinatnog početka i tačke koju opisuje.
- Različite namjene:
 - DTP i dizajn: ai, cdr, EPS, PICT
 - CAD: dwg, dxf, IGES, STEP, stl, 3ds
 - Web: swf, svg, pdf

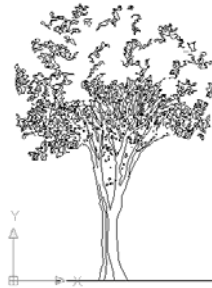
Vektorski formati

- DWG ("*drawing*") je binarni format datoteke za pohranjivanje 2D i 3D podataka o dizajnu i za pohranjivanje metapodataka
- Koriste ga brojni CAD alati: AutoCAD, IntelliCAD (programi koji koriste taj engine)
- DWG datoteke mogu da otvore svi vodeći CAD paketi: Revit, ArchiCAD, Bricscad, Progecad, VariCAD, VectorWorks,...

Vektorski formati

- Format "dwg" postoji od 1970, a patentiran od strane firme Autodesk (AutoCAD) od 1982.
- Najviše korišten CAD format
- Izvorni kod nije javno dostupan
- Može da sadrži i 2D i 3D podatke
- Može sadržati i rasterske slike kao vanjske reference (xref), koje nisu unutar dwg datoteke.
- Verzije AutoCAD novije od 2000, ne podržavaju TIFF slike s LZW kompresijom, osim u USA i Kanadi.

Vektorski formati

- Prilikom razmjene datoteka treba voditi računa o verzijama dwg formata.
- Postoji kompatibilnost unazad, tj. novije verzije AutoCAD-a mogu otvarati starije verzije dwg.
- Može se snimiti datoteka kao starija verzija dwg

Verzija dwg formata	Verzije AutoCAD-a
DWG R13	AutoCAD Release 13
DWG R14	AutoCAD Release 14
DWG 2000	AutoCAD 2000, AutoCAD 2000i, AutoCAD 2002
DWG 2004	AutoCAD 2004, AutoCAD 2005, AutoCAD 2006
DWG 2007	AutoCAD 2007, AutoCAD 2008, AutoCAD 2009
DWG 2010	AutoCAD 2010, AutoCAD 2011, AutoCAD 2012
DWG 2013	AutoCAD 2013, 2014, 2015, 2016, 2017
DWG 2018	AutoCAD 2018

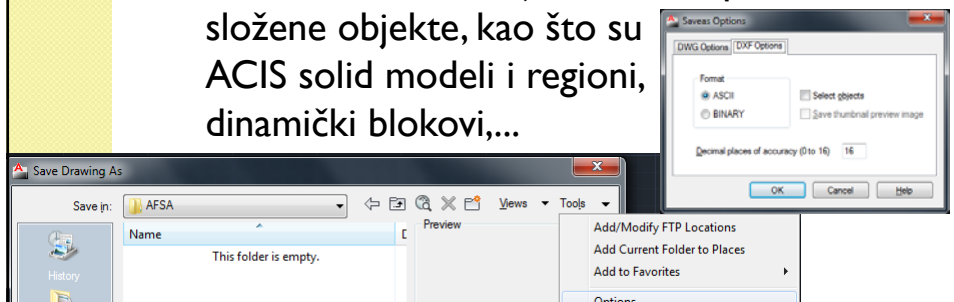
Vektorski formati

- Za razmjenu među različitim software-ima koriste se univerzalni formati, kao što su:
 - dxf (*Autodesk Drawing Exchange Format*) također ima različite verzije, kao i dwg
 - IGES (*Initial Graphics Exchange Specification*) je zasnovan na američkom ANSI standardu, koji se razvijao do v.5.3 (1996)
 - STEP (*Standard for the Exchange of Product model data*) je zasnovan na međunarodnom standardu ISO 10303.

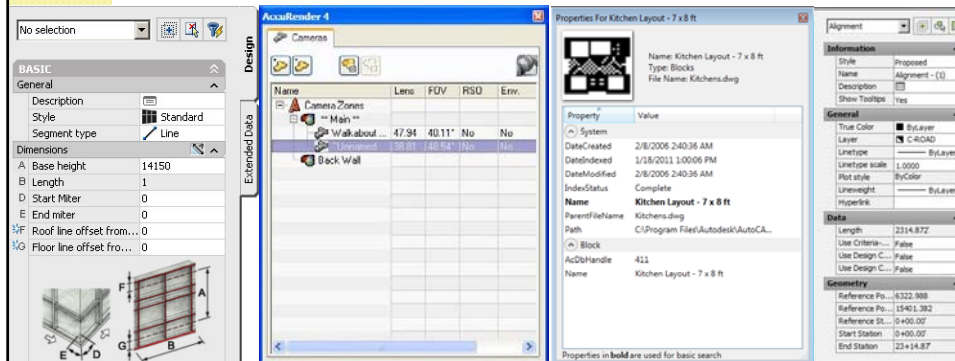
Vektorski formati

- DXF (*Drawing Exchange Format*) je CAD format namijenjen za razmjenu podataka između AutoCAD-a i drugih programa
- Postoji ASCII i binarna verzija DXF datoteka.
- Nedostatak DXF-a je izostanak podrške za složene objekte, kao što su ACIS solid modeli i regioni, dinamički blokovi,...

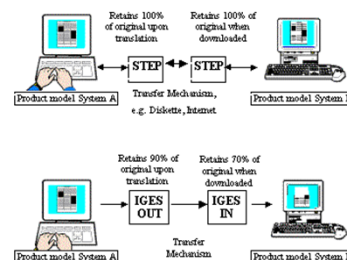
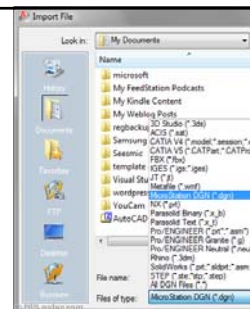
Konverzija formata

- Konverzija formata je prevođenje geometrije (žičane, površinske ili solid), ali i ostalih podataka: atributi, metapodaci, struktura složenog sklopa i podaci o karakteristikama.

Konverzija formata

- 3 metode konverzije:
 - **Direktni CAD export/import** unutar CAD software-a (save as)
 - **Direktni prevodioci** (posebni, namjenski alati) Mogu raditi samostalno, ili se zahtijeva instalacija dodatka na CAD software, jer koriste API izvornog software-a
 - **Univerzalni formati** Mogu biti međunarodni standardi (STEP, IGES), ili namjenski industrijski standardi (DXF)

Hibridni formati

- Metaformat je hibridni format koji sadrži i rastersku i vektorsku grafiku
 - WMF (*Microsoft Windows MetaFile*; 16-bit)
 - CGM (*Computer Graphics Metafile*)
 - EMF (*Enhanced MetaFile*; 32-bit WMF)
- Skenirane rasterske slike se mogu vektorizirati.
- OCR (*Optical Character Recognition*) je vektorizacija rasterskih slika s prepoznavanjem teksta.
- Captcha

existing leblanc

Text:

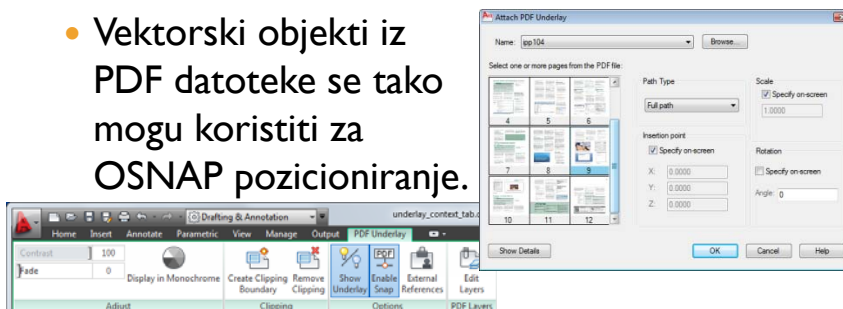
Hibridni formati

- **Portable Document Format (PDF)** je format zapisa dokumenata kojeg je kreirala kompanija *Adobe Systems* 1993. godine.
- Koristi se za 2D dokumente koji ne zavise od uređaja i rezolucije štampanja.
- Iako nije CAD format, ovo je čest format za razmjenu podataka, jer je univerzalan.
- Svaki PDF dokument sadrži kompletan opis dokumenta, uključujući slike, tekst, vektorsku grafiku, rasterske slike, a može sadržavati i fontove.

Hibridni formati

- Za prikaz PDF-dokumenata potreban je software (Adobe Reader, Foxit Reader,...).
- AutoCAD 201x može koristiti PDF datoteke kao podlogu za crtanje (PDF Underlay), pri čemu se bira stranica, mjerilo i položaj.
- Vektorski objekti iz PDF datoteke se tako mogu koristiti za OSNAP pozicioniranje.

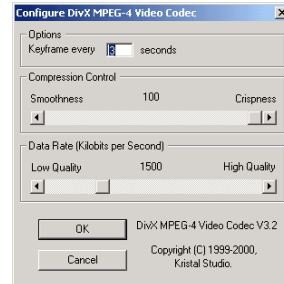
Video formati

- Video sadrži:
 - slike (frames)
 - zvuk (audio)
- *Frame rate* je broj slika koje se prikazu u sekundi (*frames per second*); fps < 20: neprirodno kretanje
- Kino: 24 fps, TV PAL: 25fps, TV NTSC: 30fps
- Standard definition video (SD) ≤ 720x480.
- High definition video (HD):
 - 720p (1280 x 720)
 - 1080i, 1080p (1920 x 1080)
 - 4K (4096 x 2048)

Video formati

- Video bez kompresije zauzima puno memorije; 1 sekunda videa zahtijeva oko 30 MB.
- Codec je sredstvo za kompresiju (za pohranjivanje) ili dekompresiju videa (za reprodukciju).
- Popularni codeci su: MPEG-2 (DVD), MPEG-1, RealVideo, Windows Media Video, Apple Quicktime, DV, MPEG-4 (Divx, Xvid, MKV,...).
- Kod kreiranja video datoteke, mora se izabrati codec koji je dostupan korisniku videa.

Arhiviranje

- Arhiviranje datoteka je prvobitno korišteno za snimanje rezervnih kopija.
- Danas se koristi za "pakovanje" većih količina podataka (datoteka, foldera) u jednu ili više datoteka, radi bržeg transporta (obično u kombinaciji s kompresijom).
- Poseban software: WinZIP, WinRaR
- ZIP archive može otvarati i OS.

